

תגובה לדברי עמוס חכם בעניין תורת התעודות ושיטת הבחינות

פורסמו במגדים ג

אם בא ר' עמוס חכם ללמדנו, שמאמרו של הרב ברויאר (מגדים ב) לוקה בהפרזות אחדות, דעתי כדעתו. לעצם העניין, דעתי קרובה יותר לזו של הרב ברויאר. ויש משפט אחד בדברי ר' עמוס חכם, שאינני יכול לקבלו בשום פנים, ואני רואה בו פגיעה בתלמיד-חכם, שיש צורך למחות עליה. שיטת הבחינות שונה מתורת התעודות בכך **שהיא מאמינה בתורה מן השמיים**, כפי שהכותב בעצמו מבין ומסביר יפה, שה"עורך" של תורת התעודות הוא הקב"ה בעצמו.

בזה משתנה לא רק הניסוח אלא **עצם הדבר**, והעובדה ששתיהן משתמשות באותם כלים ספרותיים - אין לה אלא משמעות ספרותית. מבחינת האמונה והתורה, ההבדל שבין שיטת הבחינות לתורת התעודות הוא בדיוק ההבדל שבין אמונה לכפירה. רשאי ר' עמוס חכם שלא לקבל את שיטת הבחינות, כפי שהסביר. אך בשום פנים אינו יכול לומר, שזו "אותה גברת בשינוי אדרת", או שהם-הם הדברים.

כמובן, ברור כשמש, שהרב ברויאר ותלמידיו מודעים לגמרי למשמעות שיטתם, גם אם לא רצו לפרש דבריהם כל-כך לקוראים, שאינם יודעים ולא שמעו על תורת התעודות אלא דברי גידופים וחרפות בלבד.

לעני"ד, אין צורך להיזקק לא לבעל "שאגת-אריה" ולא למקובלים ולדרכי הנסתר ואף לא לדין ולרחמים כדי לטעון, שפרשיות שונות בתורה מגלות בחינות שונות של המציאות, שכל אחת שלמה בעניינה, כשני צדדים של מטבע אחת, שלעולם לא תוכל לראותם ביחד, וכל אחד מהם שלם לגמרי מבחינתו. הסתירות באות, כמובן, רק כאשר מעמידים צדדים אלה על מישור אחד, כמו למשל בהכרעה מעשית, ושם מכריע מדרש ההלכה, כפי שמבין ר' עמוס חכם יפה. זהו בדיוק פירוש דברי חז"ל על זכור ושמור שנאמרו בדיבור אחד (עיין רש"י לדברים, ה', יב). בניגוד לרב ברויאר אני רואה בכך דרך פשוטה ומובנת מבחינה שכלית, **שגם סופרים דגולים נוקטים בה לעתים תכופות**, וכמובן, אין בה **כל ראייה** לתורה מן השמיים, שבה אנו מאמינים בפשטות גמורה.

לעומת זה, אינני סבור שניתן לפרש את התורה ע"פ פשוטה (שבת, סג, ע"א; רשב"ם, תחילת פרשת וישב) מבלי לנקוט בשיטת הבחינות, שר' עמוס חכם ממחר לדחותה בקנה, ודי אם אזכיר את פרשת המבול הכפולה (להבדיל מפרשת הבראיה שקל להסבירה) ואת עשרת הדיברות שבשמות ובדברים.

ולבסוף - אם יעיין ר' עמוס חכם היטב באורות הקודש, א, פרקים ח-יג, יראה שדרכו של הרב ברויאר, **בעיקריה**, משיטתו של הרב קוק זצ"ל היא צומחת, ואין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו. אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלוהיו.